

Translated by Serkan Cengiz / Advocate, www.serkancengiz.av.tr. All rights reserved. No part of this translation may be reproduced without the prior permission in writing of the translator

İKİNCİ DAİRE

SAYA VE DİĞERLERİ v. TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no. 4327/02)

KARAR³

STRASBURG

7 Ekim 2008

Bu karar Sözleşme'nin 44 § 2. maddesindeki şartlar gerçekleştiğinde kesinleşecektir. Karar düzeltilebilir.

¹ Avukat, İzmir Barosu Üyesi, www.serkancengiz.av.tr

² İzmir Barosu İnsan Hakları Hukuku ve Hukuk Araştırmaları Merkezi

³ TBB Dergisi Haziran – Temmuz 2009 Sayısında yayınlanmıştır

Saya ve Diğerleri / Türkiye davasında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Daire)
Françoise Tulkens, *Başkan*,
Antonella Mularoni,
Ireneu Cabral Barreto,
Danutë Jočienë,
Dragoljub Popović,
Nona Tsotsoria,
Işıl Karakaş, *yargıçlar*,
ve Françoise Elens-Passos, *Yazışleri Müdürü*,

16 Eylül 2008 tarihinde toplanmış ve aynı tarihte aşağıdaki kararı almıştır:

USUL

1. Dava, Şeyho Saya, Hasan Ölgün, Çetin Taş, Müslüm Atasoy, Zöhre Taş, Akın Doğan, Nedim Çiftçi, Hediye Kılınç, Ali Murat Bilgiç, Bahattin Barış Bilgiç ve Zeynep Saya (“başvurucular”) adlı 11 Türk vatandaşı tarafından 20 Kasım 2001’de İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi’nin (“Sözleşme”) 34. maddesi altında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti aleyhine yaptığı başvurudan (no. 4327/02) kaynaklanmaktadır.
2. Başvurucular, Adıyaman’da avukatlık yapan ve kendisi de başvurucular arasında bulunan Şeyho Saya tarafından temsil edilmişlerdir. Türk Hükümeti (“Hükümet”) kendi ajanları tarafından temsil edilmiştir.
3. Mahkeme 6 Eylül 2007’de başvuru hakkında Hükümeti bilgilendirmeye karar vermiştir. Mahkeme, Sözleşme’nin 29 § 3. maddesi uyarınca başvurunun kabuledilebilirliğini ve esasını aynı anda görüşme kararı almıştır.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

4. Sırasıyla 1964, 1969, 1964, 1971, 1961, 1965, 1971, 1975, 1964, 1971 ve 1965 doğumlu olan başvurucular Adıyaman’da yaşamaktadırlar.
5. 30 Nisan 1999 günü Adıyaman Valisi, Hasancık Mahallesi’nde bulunan Adıyaman Amfi tiyatrosunda 1 Mayıs kutlaması yapılmasına izin vermiştir.
6. 1 Mayıs 1999’da aralarında başvurucuların da bulunduğu bir grup, Sağlık Emekçileri Sendikası’nda toplanmışlar ve 1 Mayıs kutlamaları için amfi tiyatroya doğru yürümeye başlamışlardır. Polis memurları tarafından durdurulan grup ön izin almış olduklarını beyan ederek yürüyüşlerine devam etmek istemiştir. Sonrasında polis göstericileri dağıtmak için müdahale etmiş ve iddiaya göre başvurucular müdahale sırasında polisin kuvvet kullanması sonucunda yaralanmışlardır. Olay yeri raporuna göre aralarında başvurucuların da bulunduğu otuz sekiz kişi gözaltına alınmıştır. Başvurucular sonrasında Adıyaman Devlet Hastanesi’ne götürülmüş ve orada bir doktor tarafından muayene edilmişlerdir. Tıbbi rapora göre Zeynep Saya, Hasan Ölgün, Müslüm Atasoy, Zöhre Taş, Nedim Çiftçi ve Hediye Kılınç’ın vücutlarında kötü muameleye uğradıklarına ilişkin herhangi bir iz yoktur. Diğer başvuruculara ait tıbbi raporlarda aşağıdaki bulgular işaretlenmiştir:

- Şeyho Saya: Sağ bacağıın arkasında ve sırtta hassasiyet.
- Çetin Taş: Göğsün sol üst tarafında nefes alırken acı ve hassasiyet. Alnın sağ tarafında acı ve hassasiyet. Göğsün sol tarafında muhtemel kaburga kırıkları.
- Akin Doğan: Sırtta çizikler.
- Ali Murat Bilgiç: Sol omuzda ve sol kolda ezik ve hassasiyet
- Bahattin Barış Bilgiç: Sağ omuz ve sağ dizde çizikler ve göğsün sol tarafında hyperaemia (kan hücumu).

7. Gözaltına alınan başvuruçular ertesi gün serbest bırakılmışlardır.
8. Başvuruçular 1999 yılının Mayıs ayının farklı günlerinde gözaltına alınmaları esnasında aşırı güç kullandıklarını iddia ettikleri polis memurları hakkında Adıyaman Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunmuşlardır.
9. Adıyaman Cumhuriyet Savcısı 17 Haziran 1999 tarihinde dava dosyasını Adıyaman İdare Kurulu'na göndererek Memurin Muhakemeti Kanunu uyarınca suçlanan polis memurları hakkında ceza davası açılması için izin istemiştir.
10. 16 Şubat 2000 tarihinde Adıyaman İdare Kurulu suçlanan polis memurları hakkında dava açılmasını gerektirecek yeterli delil bulunmadığına karar vererek izin talebini reddetmiştir. 1 Eylül 2000 tarihinde başvuruçular bu karara itiraz etmişlerdir. İtiraz dilekçelerinde Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlal edildiğini belirterek, polis müdahalesiyle barışçıl toplanma özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir. Danıştay, 14 Haziran 2001 tarihinde İl İdare Kurulu'nun kararını onamıştır.
11. Bu arada 1 Mayıs 1999 günü gerçekleşen olaya ilişkin video görüntülerini inceleyen Adıyaman Cumhuriyet Savcısı 1 Haziran 1999'da aralarında başvuruçuların da bulunduğu yetmiş gösterici hakkında takipsizlik kararı vermiştir. Cumhuriyet Savcısı takipsizlik kararında göstericilerin polis tarafından durdurulduklarında kaldırım boyunca kamu güvenliğini tehlikeye sokmaksızın veya herhangi bir şiddet içeren fiilde bulunmaksızın sessizce yürüdüklerini ifade etmiştir. Kararda aynı zamanda 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'nın 24. maddesine göre, polis grubu dağılmalrı yönünde yüksek sesle uyarmak zorunda olduğu; bununla birlikte olaya ilişkin kayıtlara bakıldığında bunun ihmal edildiği de yer almaktadır. Dolayısıyla Cumhuriyet Savcısı şüphelilerin 2911 sayılı Yasa'yı ihlal etmedikleri görüşündedir.

HUKUK

I. SÖZLEŞME'NİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİNE İLİŞKİN İDDİALAR

12. Başvuruçular gözaltına alınmaları süresince kullanılan gücün aşırı, orantısız olduğu ve kötü muamele oluşturduğu yakınmasında bulunmaktadır. Sözleşmenin 3. maddesi şöyledir:

“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz” der.

A. Başvuruçuların kötü muamele iddiaları

1. Zeynep Saya, Hasan Ölgün, Müslüm Atasoy, Zöhre Taş, Nedim Çiftçi ve Hediye Kılınç'a ilişkin olarak

13. Hükümet başvuruçular Zeynep Saya, Hasan Ölgün, Müslüm Atasoy, Zöhre Taş, Nedim Çiftçi ve Hediye Kılınç'ın iddialarını destekleyecek tıbbi raporlarının olmadığı gerekçesiyle Sözleşme'nin 3. maddesi bağlamında mağdur olarak değerlendirilemeyeceklerini ileri sürmüştür.
14. Mahkeme, kötü muamele iddialarının uygun kanıtlarla desteklenmesi gerektiğini hatırlatır. Bu delillerin değerlendirilmesi sırasında genel olarak "makul kuşkunun ötesinde" olarak ifade edilen delil standardı kullanılmıştır (bkz. Talat Tepe/Türkiye, no.31247/96, paragraf 48, 21 Aralık 2004). Buna karşın böylesi bir delil yeterli derecede güçlü, açık ve paralel çıkarımların veya olaylara ilişkin aksi ispat edilmemiş olan benzer karinelerin varlığından çıkabilir (*Labita / İtalya* [BD] no.26772/95, paragraf.121, AİHM 200-IV).
15. Mevcut davada başvuruçular Zeynep Saya, Hasan Ölgün, Müslüm Atasoy, Zöhre Taş, Nedim Çiftçi ve Hediye Kılınç polisin göstericileri dağıtmak için kullandıkları aşırı güç sonucu yaralandıklarından yakınmaktadırlar. Bununla birlikte birkaç unsur başvuruçuların şikayetlerinin gerçekçiliğini şüpheyi düşürmektedir. Mahkeme ilk olarak 1 Mayıs 1999 tarihli tıbbi raporda adı geçen başvuruçuların vücutlarında kötü muameleye dair bir iz olmadığını gözlemlemiştir. Ayrıca başvuruçular olaydan bir gün sonra serbest bırakıldıkları halde şikayetlerini destekleyecek ek bir tıbbi rapor veya iddialarının ağır basmasına neden olabilecek herhangi bir materyal ileri sürmemişlerdir. Bu durumda başvuruçuların iddia ettikleri gibi olay sırasında yaralandıklarını gösteren herhangi bir kanıt dosya içinde bulunmamaktadır (bkz. *Balçık ve Diğerleri / Türkiye*, no. 25/02, paragraf. 24-26, 29 Kasım 2007).
16. Yukarıdaki açıklamalar ışığında Mahkeme, Zeynep Saya, Hasan Ölgün, Müslüm Atasoy, Zöhre Taş, Nedim Çiftçi ve Hediye Kılınç'ın iddialarını destekleyecek kanıt ileri süremedikleri ve başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle başvurunun bu kısmını Sözleşme'nin 35 § 3 ve 4. maddelerine istinaden kabuledilemez olarak ilan etmek zorundadır.

2. Diğer başvuruçulara ilişkin olarak

17. Mahkeme, Şeyho Saya, Çetin Taş, Akın Doğan, Ali Murat Bilgiç ve Bahattin Barış Bilgiç tarafından Sözleşme'nin 3. maddesine ilişkin olarak ileri sürülen yakınmanın Sözleşme'nin 35 § 3. maddesi uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olmadığını belirtmektedir. Mahkeme aynı zamanda başvurunun başka bir gerekçeyle de kabul edilemez bulunamayacağını belirtmiştir. Dolayısıyla bu madde altındaki yakınmanın kabuledilebilir olarak ilan edilmesi zorunludur.
18. Mahkeme'nin pek çok defa altını çizdiği üzere, 3.madde demokratik toplumların en temel değerlerinden birisidir ve herhangi bir istisna hükmü içermediği gibi Sözleşme'nin 15 § 2. maddesi kapsamında herhangi bir çekinceye de müsaade etmez (bkz. *Selmouni / Fransa* [BD], no. 25803/94, paragraf 95, AİHM 1999-V; *Assenov ve Diğerleri / Bulgaristan*, 28 Ekim 1998 tarihli karar, Kararlar ve Kabuledilebilirlik Kararlarına İlişkin Raporlar 1998-VIII, s. 3288, paragraf 93).
19. Yukarıda belirtildiği üzere, delillerin değerlendirilmesinde "makul kuşkunun ötesi" standardı genel olarak uygulanmaktadır (bkz. *İrlanda / Birleşik Krallık*, 18 Ocak 1978 tarihli karar, Seri A no. 25, s. 64-65, paragraf 161). Buna karşın böylesi bir delil yeterli derecede güçlü, açık ve paralel çıkarımların veya olaylara ilişkin aksi ispat edilmemiş olan benzer karinelerin varlığından çıkabilir (bkz. *Salman / Türkiye* [BD], no. 21986/93, paragraf 100, AİHM 2000-VII). İlave olarak, Mahkeme özellikle Sözleşme'nin 2. ve 3. maddesi

çerçevesinde ileri sürülen iddialar açısından özellikle kapsamlı bir incelemeye başvurmak zorundadır. (bkz., *diğerleri arasında*, , *Ribitsch / Avusturya*, 4 Aralık 1995 tarihli karar, Seri A no. 336, s. 24, paragraf 32).

20. Mahkeme, görülmekte olan bu davada Şeyho Saya, Çetin Taş, Akın Doğan, Ali Murat Bilgiç ve Bahattin Barış Bilgiç adlı beş başvurucu üzerinde oluşan yaralanmaların 1 Mayıs 1999 günü gerçekleşen olay sırasında polisin güç kullanması sonucu oluştuğunun tartışmasız olduğunu gözlemlemektedir. Mahkeme bu durumda Hükümet'in olay sırasında kullanılan gücün aşırı olmadığını ikna edici argümanlarla ispat edilmesi yükü altında olduğunu belirtmektedir.
21. Mahkeme, Hasancık Mahallesi'nde bulunan Adıyaman Amfi tiyatrosunda 1 Mayıs kutlamalarının yapılmasına ilişkin Adıyaman Valisi'nden alınan izin nedeniyle güvenliğin sağlanması için çok sayıda polis memurun olay yerinde hazır olduğunu belirtmektedir. Mahkeme ayrıca grubun kaldırım üzerinden amfi tiyatroya doğru yürürken polis tarafından durdurulduğunu kaydeder. Dolayısıyla, davanın özel koşulları çerçevesinde, güvenlik güçlerinin çağrı yaparak müdahale ettiği söylenemez (bkz. *Rehbock / Slovenya*, no. 29462/95, paragraf 72, AİHM 2000-XII). Mahkeme ayrıca grubun kamu güvenliğini tehdit ettiğine ya da şiddete başvurduğuna dair bir kanıt olmadığını da gözlemlemektedir. Mahkeme özellikle, Adıyaman Cumhuriyet Savcısı tarafından başvurularda ilişkin olarak 1 Haziran 1999 tarihinde verilen 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasasını ihlal etmediklerine ilişkin takipsizlik kararını dikkate almıştır.
22. Bu koşullar altında Mahkeme, Hükümetin, vücutlarındaki yara bereleri doktor raporlarıyla doğrulanan başvurularda karşı kullanılan gücün seviyesini haklılaştırabilecek veya açıklayabilecek ikna edici ve inandırıcı iddialar ileri süremediğini tespit eder. Sonuç olarak Mahkeme Şeyho Saya, Çetin Taş, Akın Doğan, Ali Murat Bilgiç ve Bahattin Barış Bilgiç'in vücutlarında oluşan yara berenin Devletin sorumlu olduğu muamelenin bir sonucu olduğu sonuca varır.
23. Bu durumda Şeyho Saya, Çetin Taş, Akın Doğan, Ali Murat Bilgiç ve Bahattin Barış Bilgiç'e ilişkin olarak Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir.

B. Etkili bir soruşturma yürütülmediğine ilişkin iddialar

24. Başvurucular kötü muamele iddialarının bağımsız ve tarafsız bir makam tarafından incelenmediğini ileri sürmüşlerdir. Başvurucular bu konuya ilişkin olarak Sözleşme'nin 3, 6 ve 13. maddelerinin ihlal edildiğini iddia etmişlerdir. .
25. Mahkeme, başvurunun bu kısmının Sözleşme'nin 35 § 3. maddesi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını belirtmektedir. Mahkeme ayrıca başvurunun bu kısmının hiçbir gerekçeyle kabul edilmez olarak ilan edilemeyeceğini belirtir. Bu nedenle başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olarak ilan edilmesi zorunludur.
26. Mahkeme, adı geçen başvurularda Adıyaman Cumhuriyet Savcılığı'na yaptıkları şikayetleri sonrasında dosyanın, suçlanan polis memurları hakkında ceza davası açılmasına izin verilmesi için Memurin Muhakematı Kanunu uyarınca Adıyaman İl İdare Kurulu'na gönderilmiş olduğunu gözlemlemektedir. Kurul, başvurularda iddialarını destekleyen bir kanıt olmadığı sonucuna varmış ve suçlanan polis memurları hakkında ceza davasının açılmaması gerektiğine karar vermiştir.
27. Mahkeme, daha önceki birçok davada ortaya koyduğu, valiler veya onların temsilcilerinin başkanlık ettiği ve hiyerarşik olarak valiye bağlı yerel idari temsilcilerden oluşan idare

kurulları tarafından yapılan soruşturmanın bağımsız addedilemeyeceği tespitini yinelemektedir (bkz. *inter alia*, *Ipek / Türkiye*, no. 25764/94, paragraf 174, 17 Şubat 2004; *Talat Tepe / Türkiye*, yukarıda bahsedilen, paragraf 84; *Oğur / Türkiye* [BD], no. 21594/93, paragraf 91, AİHM 1999-III). Bu bağlamda müfettişlerin kendi meslektaşları tarafından verilen ifadeleri güven verici olarak bulmadaki istekli halleri Mahkeme'nin önceki tespitlerini doğrulamaktadır.

28. Bu nedenle Mahkeme, ulusal otoritelerin başvuruçuların kötü muamele iddialarına ilişkin etkili ve bağımsız bir soruşturma yürütmediklerine kanaat getirmiştir.
29. Dolayısıyla 3.madde, usulü açısından da ihlal edilmiştir.
30. Bu koşullarda Mahkeme Sözleşme'nin 6 ve 13. maddeleri altında ayrı bir meselenin ortaya çıkmadığı kanaatindedir (bkz. *Timur / Türkiye*, no. 29100/03, paragraf 35–40, 26 Haziran 2007).

II. SÖZLEŞME'NİN 11. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİALARI

31. Başvuruçular polisin gösteriye yaptığı müdahalenin toplanma özgürlüklerini ihlal ettiğini iddia etmişlerdir. Başvuruçular bu hususta Sözleşme'nin 11. maddesi ve 4 No'lu Ek Protokol'ün 2. maddesine dayanmaktadırlar.
32. Mahkeme, başvuruçuların şikayetlerinin 11. madde çerçevesinde incelenmesi gerektiği kanaatindedir. Sözleşme'nin 11. maddesi şöyledir:

“1. Herkes, asayiş bozmayan toplantılar yapmak ve başkalarıyla birlikte dernek kurma hakkına sahiptir...

2. Bu hakların kullanılması, demokratik bir toplumda zorunlu tedbirler niteliğinde olarak, ulusal güvenliğin, kamu emniyetinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amaçlarıyla ve ancak yasayla sınırlandırılabilir...”

A. Kabuledilebilirlik

33. Hükümet, Sözleşme'nin 35 § 1. maddesine göre iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle başvurunun bu kısmının Mahkeme tarafından reddedilmesini talep etmiştir. Bu bakımdan, hükümet başvuruçuların ulusal yargılama sırasında Sözleşme hükümlerine dayanmamış olduklarını ileri sürmüştür. Hükümet aynı zamanda başvuruçuların idari ve/veya hukuk mahkemelerinde dava açabileceklerini ifade etmiştir. Hükümet ayrıca; başvurunun bu kısmının altı aylık süre içerisinde Mahkeme'ye sunulmadığını ileri sürmektedir. Hükümete göre başvuruçular olayın olduğu 1 Mayıs 1999 tarihini takip eden altı ay içerisinde başvurularını yapmaları gerekmektedir.
34. Hükümetin ilk itirazı hakkında Mahkeme, Sözleşme'nin 11. maddesine dayanan başvuruçuların temyiz dilekçelerini 1 Eylül 2000 tarihinde Danıştay'a sunduklarını ve barışçıl toplantı haklarının ihlal edildiğini iddia ettiklerini kaydetmiştir. Bu durumda hükümetin itirazı kabuledilemez.
35. Hükümet'in ikinci itirazı hakkında Mahkeme, hükümet tarafından işaret edilen medeni ve idari hukuk yollarına dayanan benzer itirazların önceki başvurularda zaten incelenmiş ve reddedilmiş olduğunu hatırlatır (bkz. *Karayığit / Türkiye* (Kabuledilebilirlik), no. 63181/00,

5 Ekim 2004). Mevcut davada Mahkeme'nin bu içtihadattan ayrılmasını gerektirecek herhangi bir özel durum tespit edilememiştir. Sonuç olarak hükümetin bu itirazı da kabul edilemez.

36. Altı ay kuralına uyulmadığına ilişkin itirazda da Mahkeme, başvuruçuların Danıştay tarafından verilen kararı takiben, altı ay içerisinde, 20 Kasım 2001 tarihinde yaptıkları başvuruyu dikkate almıştır. Mahkeme, başvuruçuların polis memurları aleyhine yapılan yargılamanın sonucunu beklemlerinin mantıksız olmadığı görüşündedir. Buna göre Hükümetin bu itirazı da reddedilmek zorundadır.
37. Mahkeme ilave olarak başvurunun bu kısmının Sözleşme'nin 35 § 3. maddesi uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olduğunu kaydeder. Bu başlık altında ele alınan yakınma hiç bir gerekçeye istinaden kabul edilmez olarak ilan edilemez. Bu nedenlerle yakınmanın kabul edilebilir olarak ilan edilmesi gerekmektedir.

B. Davanın esası

1. Barışçıl toplantı hakkına bir müdahalenin olup olmadığı

38. Hükümet, başvuruçuların Sözleşme'nin 11. maddesi altında korunan haklarının ihlal edilmediğini ileri sürmüştür.
39. Mahkeme, polis müdahalesi ve arkasından toplantıya katılmaları nedeniyle başvuruçuların gözüaltına alınmalarının, başlı başına başvuruçuların 11. madde altında korunan haklarının, kendi içinde, ihlali olduğunu göz önünde tutmuştur.

2. Müdahalenin haklı bir sebebe dayanıp dayanmadığı

40. Hükümet toplantının yasadışı organize edildiğini ileri sürmüştür. Hükümet Sözleşme'nin 11. maddesinin ikinci paragrafının kamu düzenini korumak amacıyla barışçıl toplanma hakkına sınırlamalar getirdiğini ifade etmiştir.
41. Mahkeme, bir müdahalenin “yasayla emredilmedikçe”, ikinci paragrafta belirtilen amaçlardan bir veya birden fazlasını amaçlamadıkça ve bu amaçların tesisi için “demokratik bir toplumda gerekli” olmadıkça 11. maddeyi ihlal edeceğini yineler.
42. Bu bağlamda Mahkeme, mevcut davadaki müdahaleye ilişkin yasal dayanağın, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'nın (2911 sayılı Yasa) 22. maddesinde mevcut olduğunu ve bu nedenle de Sözleşme'nin 11 § 2. maddesi çerçevesinde “yasayla emredilmiş” olduğunu belirtilmektedir. Meşru amaç açısından Hükümet müdahalenin kamu düzeninin korumayı amaçladığını iddia etmektedir. Mahkeme bu tespitten ayrılmasını gerektirecek bir neden bulmamaktadır.
43. Müdahalenin “demokratik bir toplumda gerekli” olup olmadığına ilişkin soruya dönersek, Mahkeme, ilk olarak Sözleşme'nin 11. maddesi ile bağlantılı kararlarına dayanak teşkil eden temel prensiplere atıfta bulunur (bkz. *Djavit An / Türkiye*, no. 20652/92, paragraf 56–57, AİHM 2003-III; *Plattform “Ärzte für das Leben” / Avusturya*, 21 Haziran 1988 tarihli karar,

Seri A no. 139, sf. 12, paragraf 32). Bu içtihatların açıkça ortaya koyduğu üzere resmi makamlar yasal gösterilerin barışçıl bir şekilde yapılmasını sağlamak ve tüm yurttaşların güvenliğini temin etmek için gerekli tedbirlerin alınması yükümlülüğü altındadırlar (bkz. *Balçık ve Diğerleri*, yukarıda belirtilen, § 46; *Oya Ataman v. Türkiye*, no. 74552/01, § 35, AİHM 2006-....).

44. Mahkeme ayrıca, hükümetlerin sadece barışçıl toplantı hakkının temininden sorumlu olmakla kalmayıp aynı zamanda söz konusu hak açısından dolaylı ve makul olmayan sınırlamalara başvurmaktan da kaçınması gerektiğini belirtmektedir. Son olarak Mahkeme, her ne kadar Sözleşme'nin 11.maddesinin temel amacı bireyin kamu makamlarının keyfi müdahalesinden korunması olsa da, tüm bunlara ek olarak bu hakların etkin bir şekilde kullanılmasının temini için olumlu yükümlülüklerinde olabileceği kanaatindedir.
45. Mahkeme önündeki kanıtlardan, özellikle Adıyaman Cumhuriyet Savcısı'nın verdiği takipsizlik kararından, anlaşılıyor ki, başvuru Adıyaman Valiliği'nden Adıyaman Amfi Tiyatrosu'nda 1 Mayıs'ı kutlamak üzere bir ön izin almışlardır. Başvurucular kaldırım boyunca yürürken polis kendilerini durdurmuş ve grubu dağıtmak için ikazda bulunmaksızın kuvvet kullanmıştır. Ardından başvuru gözaltına alınmış ve ertesi gün serbest bırakılmışlardır.
46. Mahkeme aynı zamanda, Cumhuriyet Savcısı'nın kararındaki grubun kamu düzenini tehlikeye sokmadığı veya şiddet eylemlerinde bulunmadığı tespitine de dikkat çekmektedir. Mahkeme'nin görüşüne göre göstericiler şiddet içermeyen eylemlerde bulunuyorlarsa, Sözleşme'nin 11.maddesi tarafından garanti alınan toplanma özgürlüğünün tüm esassından yoksun kalınmaması amacıyla kamu makamlarının barışçıl toplantılara bir dereceye kadar tolerans göstermeleri önemlidir (bkz. *Nurettin Aldemir ve Diğerleri / Türkiye*, no. 32124/02, 32126/02, 32129/02, 32132/02, 32133/02, 32137/02 ve 32138/02, § 46, 18 Aralık 2007).
47. Dolayısıyla Mahkeme, mevcut davada polisin şiddetli müdahalesinin Sözleşme'nin 11. maddesinin ikinci paragrafı anlamında kargaşayı önlemek için gereksiz ve orantısız olduğuna karar vermiştir.

48. Bu nedenlerle Sözleşme'nin 11.maddesi ihlal edilmiştir.

III. SÖZLEŞME'NİN İHLAL EDİLDİĞİNE İLİŞKİN DİĞER İDDİALAR

49. Başvurucular ek olarak Sözleşme'nin 5 ve 6. maddelerinin de ihlal edildiğini iddia etmektedirler. Başvurucular gözaltına alınmalarının yasa dışı olduğunu ve polis gözaltısı sırasında hukuki yardım alma haklarından mahrum bırakıldıklarını ileri sürmektedirler.
50. Mahkeme başvuru Sözleşme'nin 5. ve 6. maddeleri altındaki şikayetlerini incelemiştir. Ancak elinde bulunan tüm bilgileri göz önünde tutarak Mahkeme, dava dosyasında bu maddelerin ihlal edilmiş olabileceğini gösterir herhangi bir bulgu tespit etmemiştir. Başvurunun bu kısmı Sözleşme'nin 35 §§ 3 ve 4 uyarınca dayanaksız bulunmuş ve reddedilmiştir.

III. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİ ALTINDA YAPILAN BAŞVURU

51. Sözleşme'nin 41. maddesi;

“Mahkeme, işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf’ın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören tarafın hakkaniyete uygun bir surette tatminine hükmeder.”

A. Zarar

52. Başvurucuların her biri maddi ve manevi zararlarına karşılık olarak 50,000 Amerikan Doları tazminat talep etmiştir.

53. Hükümet bu talebe itiraz etmiştir.

54. Mahkeme, Sözleşme’nin 11. maddesinin ihlalinin tespit edilmesi ile başvurucuların yeterince tazmin edilmiş olacağı kanaatindedir (bkz. *Oya Ataman*, yukarıda bahsedilen, paragraf 48). Bununla birlikte diğerlerinden bağımsız olarak Sözleşme’nin 3. maddesinin ihlal edildiği tespitinde bulunulan Şeyho Saya, Çetin Taş, Akın Doğan, Ali Murat Bilgiç ve Bahattin Barış Bilgiç açısından Mahkeme hakkaniyete uygunluk temelinde adı geçen beş başvurucunun her biri lehine 3,000 Avro manevi tazminata hükmetmiştir. Buna ilave olarak Mahkeme, Zeynep Saya, Hasan Ölgün, Müslüm Atasoy, Zöhre Taş, Nedim Çiftçi ve Hediye Kılınç’a ilişkin olarak 3. maddenin usulen ihlal edildiğini anımsatmış ve hakkaniyete uygun olarak bu altı başvurucunun her biri lehine 1,000 Avro manevi tazminata hükmetmiştir.

B. Giderler ve harcamalar

55. Başvurucuların her biri Mahkeme önündeki yargılama sırasında yapılan harcamalara ilişkin 9,500 YTL talep etmişlerdir. Bu miktar İstanbul Barosu asgari ücret tarifesi esas alınarak yapılmıştır.

56. Hükümet bu talebe asılsız olduğu gerekçesiyle itiraz etmiştir.

57. Mahkeme içtihatlarına göre bir başvuru gerçekten ve zaruri olarak meydana geldiğini ve miktar olarak makul olduğunu ortaya koyması koşuluyla masraf ve ücretleri talep etme hakkına sahiptir. Görülmekte olan bu davada başvurucular talep ettikleri tutarların gerçekten meydana gelmiş olduğunu ispatlayamamıştır. Bu nedenlerle Mahkeme bu başlık altında herhangi bir miktarın ödenmesine karar vermemektedir.

C. Gecikme faizi

58. Mahkeme Avrupa Merkez Bankası’nın en yüksek kredi faiz oranına %3 eklenerek gecikme faizi alınması gerekliliğini göz önünde tutar.

BU SEBEPLERLE MAHKEME OYBİRLİĞİYLE

1. Başvurucular Zeynep Saya, Hasan Ölgün, Müslüm Atasoy, Zöhre Taş, Nedim Çiftçi ve Hediye Kılınç'ın Sözleşme'nin 3. maddesinin esasına ilişkin şikayetlerini başvurucuların özgürlük ve güvenlik hakları (madde 5) ve adli yardım haklarını (madde 6) ayrı tutarak kabul edilemez bulunduğuna;
2. Başvurunun geri kalan kısmının kabulüne;
3. Şeyho Saya, Çetin Taş, Akın Doğan, Ali Murat Bilgiç ve Bahattin Barış Bilgiç'e ilişkin olarak Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiğine;
4. Kamu makamlarının başvurucuların kötü muamele iddialarına ilişkin olarak etkili bir soruşturma yürütmediklerinden dolayı Sözleşme'nin 3. maddesinin usuli açıdan ihlal edildiğine;
5. Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlal edildiğine;
6. Başvurucuların manevi tazminat taleplerine ilişkin olarak Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlal edildiği tespitinin yeterli olduğuna;
7. a) Davalı Devletin Sözleşme'nin 44 § 2. maddesi uyarınca kararın kesinleşmesinden itibaren üç ay içerisinde Şeyho Saya, Çetin Taş, Akın Doğan, Ali Murat Bilgiç ve Bahattin Barış Bilgiç'in her birine 3,000 Avro (üç bin Avro) ve Zeynep Saya, Hasan Ölgün, Müslüm Atasoy, Zöhre Taş, Nedim Çiftçi ve Hediye Kılınç'ın her birine 1,000 Avro (bin Avro) manevi tazminat olarak ödeme tarihindeki kurdan Yeni Türk Lirası'na çevrilerek vergisiz olarak ödenmesine;
b) Yukarıda sözü edilen üç aylık sürenin bitiminden ödeme tarihine kadar Avrupa Merkez Bankası'nın en yüksek faiz oranının %3 oranında arttırılması ile elde edilen oranda basit faiz ödenmesine;
8. Başvurucuların adil tatmin için istedikleri taleplerinden geri kalanlarının reddine;

Karar vermiştir.

Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3. maddeleri uyarınca 7 Ekim 2008 günü İngilizce dili ile yazılı olarak bildirilmiştir

Françoise Elens-Passos
Yazışleri Müdürü

Françoise Tulkens
Başkan